

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorul foiei pe afara la c. r. poste cu bani gat'ă prin scrisori francate, adresate către expeditorul. Prețulu pnenumeratiunei pentru Săbiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 17 ANULU 'XXI.

Săbiu, in 13 Martiu 1873.

tru celelalte părți ale Transilvaniei pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și țieri streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a trei a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a din 27 Februaru a casei deputatiloru o deschide presedintele Bittó la 10 ore. Pre fotoliile ministeriali erau: Trefort și Pauller.

Conformu ordinei dilei se continua desbaterea generale despre bugetulu ministrului de cultu și instructiune. Intre multii oratori cari vorbira astadi amintimu pre D. Bonciu, Sv. Milețici și Csiky, care din urma voiesce, spre cea mai mare ilaritate a casei, a sili preotimea catolica la amorea conjugale.

In siedinti'a din 28 Februaru pronuncia presedintele decisulu casei ca dlu Murasiu, deputatu alesu in Naseudo, se va provoca a-si ascerne in restempu de 15 zile protocolulu de alegere; la casu ca nu o va face se va escrie alegere noua. Se asternu dupa acest'a unele proiecte de lege și apoi se suscepe desbaterea speciale despre bugetulu ministrului de instructiune. Intre posturile votate figurăza Universitatea din Clusiu cu 160,000 fl., și academi'a din Săbiu cu 18,285 fl.; pentru gimnasia de statu s'au votatu cu totulu 91,613 fl.

In siedinti'a din 1 Martiu, care dură tempu foarte scurtu, se resolvira unele afaceri pentru noi de interesu secundariu și apoi se continua desbaterea despre bugetulu ministrului de cultu și instructiune.

Epistola deschisa.

Clusiu, 14 Februaru 1873.

(Urmare din nr. tr.)

Iera încātu pentru medilócele speciali, eu din parte-mi credu de lipsa, că: in foile redigiate de pr. st. d-vóstra sa trageți atentiunea intelegintiei române foarte adese-ori și cu unu stilu cutrieratoriu de anima — la daunele și pericolele imense cari amenintia intrég'a-ne natiune și insusi patri'a comuna, in casu cându nu ne-amu nesu cu tota puterea de a pune stavila seraciei și decadentiei poporului.

Credu de lipsa, că in venitoriu sa binevoiti a ve cuprinde inca și mai multu că până acum cu pertractarea causeru seraciei și a moduriloru, cari ne stau in potintia de a puté curmá acest'a și a inaintá buna starea acelu poporu.

Credu de lipsa, că sa ve adresati câtu de adese-ori către inteleginti'a româna spunendu-ne francu in fatia, ca: preoti, profesori, invetiatori, ampoiati, negutiatori, industriasi etc. ce suntemu, mai toti din sinulu poporului amu esutu, amu crescutu cu prescor'a séu cu mamalig'a ori altfelu de ajutorie a acelu'a poporu, séu amu crescutu din stipendie fundate de nisce binefacatori cu intentiune nobile pentru inaintarea natiunei insusi; spuneti-ne ca mai multu séu mai putienu cea mai mare parte traimu din sudórea poporului; deci aceste impregiurări inca ne facu de detorintia de a ne interesá caldurosu pentru binele lui. — Spuneti-ne in totu felulu de variatiuni: „Dloru preoti, protopopi etc. ! Déca nu aru fi biserică, nu aru fi trebuintia nici de preoti; biseric'a in cea mai mare parte insusi poporulu de rendu o forméza; acelu poporu v'au alesu, séu in totu casulu pentru elu sunteti radicati in starea d-vóstra, acela ve platesce, și déca acela se va seraci, nu va mai fi cine sa ve respunda birulu.“ Spuneti-ne: „Dloru ampoiati români ! D-vóstra inca sunteti alesi prin poporu, séu și de nu, dara sunteti denumiti totusi din respectu la acelu poporu; déca nu aru esistá poporulu romanescu, d-vóstra prin titlu de „români“, nu a-ti fi capetatu aplicatiune, și in totu casulu, déca aveti salariu, acela-lu trageți din contributiunea poporului“.

„Deci dloru preoti, ampoiati, invetiatori și toti ce'i-a-lalti, cari asemenea trati din sudórea poporului, aduceți-ve mai bine aminte de acest'a, și in-

teresati-ve mai viu pentru binele bietului poporu. — Aduceți-ve aminte, ca cu câtu ve bucurati de o stare mai inalta, impreunata cu emolumente mai mari, și cu câtu sfer'a-ve de activitate e mai lata, intr'aceea dimensiune cresce și oblegamentul d-v. de a fi multiamitori pentru beneficiile ce loati din birulu séu din contributiunea poporului românu!“

Provocati-ne pre toti, că sa ne silimu a mantui poporulu de cauzele seraciei și mai vertosu de betia*) și lene.

Provocati-ne că premergendu noi insusi și cu unu bunu exemplu, sa ne straduimu necurmata a-aretá consecuintiile foneste ale necumpetatei beuturi de vinarsu, și a face asociări de moderatiune.

Provocati-ne a strigá la tota ocaziunea cându venimu in atingere cu poporulu: „fratiloru români nu fi-ti lenesi, lucrati, munciti, fi-ti laboriosi, pstratori și retieneti-ve de afurisitul vinarsu, ca altcum nu ve-ti scapá de seracia, ve ve-ti desbracă de tota averea, ve-ti ajunge la sapa de lemnu și ve-ti deveni cersitori pre olitia, nu numai voi, dara și muierile vóstre și nevinovatii copii ai vostri !!“

A-siu dorí că precum odinóira esclimatorii triumfali, și precum betranulu Catone la tota ocaziunile au stragatu cunoscutele loru frase in urechile triumfatoriloru și respective a senatoritoru, asiá și d-vóstra pr. st. d-ni redactori, sa nu lasati a trece nici o septamâna, ori baremu nici o luna fâra de a ne fi esclamatu in urechi in diferitele și câtu mai petrundietórele variatiuni cu cuventu puternicu, cumca:

Trupin'a natiunei nóstre, nu noi câte-va mii de carturari formâmu, ci acea trupina e chiaru poporulu de obsce. Decadenti'a poporului romanescu are unulu și acela-si intielesu cu decadenti'a insasi a natiunei nóstre.

Sumariulu averiloru mobile și imobile a singurateciloru români, representéda avuti'a nóstra nationala.

Complecsulu tuturoru pamenturiloru aflatórie in proprietatea singurateciloru români, forméza laolta — teritoriulu nostru romanescu. —

Spuneti-ne ca: imputienendu-se avuti'a miscatória și nemiscatória a româniloru singoratici, totu déun'a și avuti'a nationale se micșiorede. — In câtu mesura devinu mai seraci membrii natiunei; intr'aceea dimensiune se seracesce și natiunea insasi. — Iera in deosebi déca si instrainéza óre-care ro-

*) Déca inaltii demnitari ai nostri bisericesci — de a căroru viue interesare pentru binele publicu, și zelu nobilu nationalu nu ne potemu nici câtu de putienu indoí — aru provocá insusi pre pr. on. preotime spre nesuintia de a dá sfaturi bune poporului și in cauzele materiali, aru provocá sa mérga cu exemplu bunu inainte, aru provocá sa-si procure fia-care preotu și invetiatoriu cunoscut'a carticica costatatóre numai 10 cruceri, despre „infricosiatele stricaciuni, ale beuturii de vinarsu“ și aru provocá și spre facerea de asociári de moderatiune (cu care lucru cu atât'a mai motivatu s'aru puté cuprinde, de óre-ce beti'a, strica și moralitatea, pre carea a o sustiené e unu oblegamentu dintre cele mai principali a preotimei) și in totu semestrulu anului aru cere apoi si aretare despre rezultatele eluptate; déca mai incolo si asociatiunea nóstra aru desvóltá o activitate cu multu mai mare in privinti'a acest'a: prin tota aceste fórtu multu, s'aru puté promová bunastarea poporului. — De óre-ce vinarsulu este celu ce subsépa mai tare starea materiale și morale a tieraniloru nostri, și de óre-ce in zadaru va spune loru cine-va dintre carturari, ca sa nu se despoie de averi și sa nu se inveninedie prin beuturi de vinarsu, déca celu ce recomanda abtinererea de beutur, nu merge inainte cu unu bunu exemplu, ci elu inca „pro concorsorio“ „pro appetitorio“ și scie Ddiu inca sub ce felu de preteste, bea vinarsu, silvoriu, rostopcinu, rum, etc. asiá diu aru puté face in interesulu seu insusi, si alu natiunei, — fia-care omu cultu românu, că sa se oblige prin cuventu de onóre de a se abtinné elu insusi de beutur'a acestoru spirituóse blastemate.

Coresp.

mânu mosi'a sea, prin acést'a fapta nu numai pre sine se desbracă de pamenturile sele, facendu-se unu Ioannes sine terra, ci micșioreza totu odata și face mai angustu insusi teritoriulu nostru nationalu.

Strigati-ne in urechile nóstre ca: de óre-ce pre lângá tóte ca „pamentu“ și „patria“ nu suntu cuvinte chiaru sinonime, totusi e unu adeveru că o patria fâra teritoriu, fâra pamentu nici se póte cugetá, și ca celu ce posiede din pamentulu patriei natale o catatime mai mare óre-si cum, se bucura de unu felu de dreptu mai mare de a poté dice ca are patria — asiá încātu in ce mesura trecu pamenturi din mâna romanésca in mânil straine, totu intr'aceea mesura scade și titulu de dreptu alu româniloru de a mai poté numi frumós'a patria acest'a, și a nóstra patria comuna.

Spuneti-ne francu in facia, ca acelu carturariu românu, carele precepându tóte aceste, aru mai poté privi cu nepasare decadenti'a poporului și nu s'aru stradu alu sfatui spre bine, nu s'aru nesu cá acela sa nu-si prapadésca averea și sa nu-si instraineze pamentulu strabunu, unu atare omu cofandatu in noianulu indiferentismului, celui mai uriciosu, și aru dá prin acést'a nepasarea neescusabilu unu atestatu despre sine ca nu mai are nici unu sentiulu patrioticu și nationalu.

Eu, prea st. domnule, amu firma sperantia ca esecutându-se acomodatu, medilócele generali propuse de mine și aplecându-se medilócele speciali proiectate mai in susu, prin aceste aru succede de abuna séma a desceptá din somnu pre fórtu multu dintre cei nepasatori și a impintená spre o și mai mare energia și pre cei neadormiti. —

Vindecându-ne prin aceste in mare parte de ran'a debilitóre a indiferentismului și interesându-ne și ocupându-ne din ce in ce mai multu cu trebile comune: tóte trebile nóstre atâtu politice, câtu și cele-lalte aru luá unu aventu imbucuratoriu. — In deosebi déca s'aru popularisá prin foile nóstre adeverurile cele mai in susu amintite și subtrase, facendu-se sa pricépa toti ca cându se seracesce Petru séu Pavelu, nu ei numai, ci prin ast'a și natiunea insasi seracesce și devine mai debile, indata câtu va privi lucrulu din acestu punctu de vedere, intréga inteligenti'a nóstra (trezita in urm'a necurmatoru și patrundietóreloru provocári a foiloru) indata o mare parte a inteligentiei cu potentiatu zelu s'aru incepe a se ocupá cu sortea poporului, și s'aru sili a conlucrá de a impedecá seracirea infricosiatu grabnicu latienda a aceluia-si și a promová inaintarea materiale a bietului poporu.

Inca nu s'a amortitu intr'atât'a sentiulu nationalu și patrioticu in pepturile nóstre a carturariloru români, că sa nu succéda prin asemenea medilóce a reinviá in noi cunoscererea detorintieloru pentru binele comunu și vointi'a spre implinirea acelor'a cu conscientiositate!

In legatura cu cele supr'a scrise, cauto cá baremu in trecatu se facu amintire și despre inaintarea intelectuale fiinduca — precum este cunoscutu de comunu — inaintarea materiale cu cea intelectuale stau in relatiunea cea mai strensa și mergu mâna in mâna un'a cu alt'a:

Buna-starea materiale da medilóce mai multa spre aventarea intelectuale, asiorându suportarea speseloru educatiunei necesarie etc. etc., iera inaintarea intelectuale cu câtu a fostu mai practica mai intinsa și inalta, cu atâtu mai bine respatesce pentru ajutoriulu materialu capetatu; de óre-ce sciintiele dau câte și mai câte nóce medilóce și modruri de cástigu spre sporirea averei materiale.

Bá inaintarea intelectuale, nu numai pentru aceea este in legatura cu partea premergatóre a acestoru sire, pentru ca promovéda și buna-starea materiale, ci, — precum amu indegetatu déjà mai insusu — inca și pentru aceea, pentru ca tota a esilare a indiferentismului din sinulu nostru și ge-

neralisarea deplină a nesufinței între toți membrii numai asiă sunt posibilă, dacă se va generaliza și înaintarea intelectuală, dându-se o astu-feliu de creștere tenerimeii de ambe seose, că acei'a pre lângă cunoștințele trebuincioase să învețe a cunoaște și a 'și implini oblegamentele către familie, societate, națiune și patria.

Cumca simțiulu național și patriotic este unu vehiculu foarte puternicu și cumca acele simtiente sacre destépta o viuă interesare pentru binele comunu, cum impintéza spre o laboriositate energica, cum promovédia prin acésti'a repediunea prosperării și întaririi unei națiuni, și cumca ce unu remediulu nepretuibilu suntu acele pentru de a poté conservá individualitatea noastră națională de perire? Despre tóte aceste, precum și despre unele miditóce spre cultivarea acestoru simtiente nobile amu vorbitu la alte ocasiuni pre largu*).

A vorbi aici despre aceste obiecte mai multu, aru fi : a cará apa în Dunare ; de óre-ce prea st. d vóstra cá profesoru, împreuna cu cei-lalti domni redactori, sunteli pre acestu terenu nisce ómeni de specialitate, și în totu casulu a-ti avutu mai abundanta ocasiune de a ve sporí științele, esperințele și în sfer'a educațiunei.

(Va urmá.)

Evenementele din Spani'a.

Estrasu din memorandumulu dlui Castelar.

Dupa o repede espunere a lucrurilor, cari au distinsu în Spani'a prestigiulu anticei monarchii și a adusu revoluțiunea dela 1868 ; dupa ce spune ca guvernele Europei, cari au recunoscutu puterile emanate din acésta revoluțiune, nu voru putea refúsá de a recunoște astadi regimulu definitivu care este o derivațiune logica a celoru intemperate, ministrulu spaniolu continua astfelu :

„Cortesii constituanti, la 1868, au conservatu pentru trei resóne form'a monarchica : mai întâiu, pentru a se conformá cu tradițiunile poporulu spaniolu ; alu doilea, pentru ca ei sperau de a impu-

*) În partea I, a disertațiunei mele cea atátu de lunga ținuta în Clusiu la 1867 în adunarea generală a Asociațiunei pentru literatur'a româna și cultur'a poporulu român ; apoi în partea a II.a a disertațiunei în Gherla la anululu 1868 cetita (vedi nr.ii 15, 16, 17, și 18 a „Transilvaniei“ din anululu 1870). Coresp.

FOISIÓRA.

Contr'a-critica.

la

Critic'a dlui I. M. Moldovanu.

(Vechi'a Metropolia de N. Pope'a)

(Urmare.)

4. Imperatulu Aurelianu (nici ca avú tempu pentru de a-si consolidá partea de preste Dunare, ce sa o fi numitu Daci'a sea ; căci se scie ca elu nu multu dupa scóterea legioniloru din Daci'a lui Traianu, și murí. E greu deci de priceputu, cum într'unu tempu asiá de scurtu, nici de unu anu întregu, s'aru fi potutu efeptá acea împártire a Daciei lui Aurelianu în cea mediterana și ripósa, și înca și mai greu de priceputu cum acésta Dacia noua s'aru fi potutu asiá lesne consolidá, sub împregiurările ce urmara, mai alesu ca istoricii ne atestédia, ca imperatulu Aurelianu, nu pentru cá sa parasésca de totu Daci'a lui Traianu, ci din contra pentru cá sa-si concentrédie tóte potérile seale, din întregu imperiulu seu, spre a poté intempiná cu taria resbelulu celu mare ce-i amenințiá din partea Persiloru, pre atunci poterici, scóse legiunile seale din acea parte a imperiulu din Daci'a lui Traianu — și le concentrá în Missi'a.

Aici, la punctulu acésti'a, aru fi înca multe de disu, din punctu de vedere istoricu, pentru cá sa se lamurésca adeverulu și în privinți'a întrebării astadi înca neresolvite : de a soosu Aurelianu numai legiunile singure, séu și alta parte séu párti ale poporulu din Daci'a lui Traianu, stramutându-le preste Dunare ? Speru înca ca nu va mai trece multu, și se va chiarificá și acestu lucru. Dara și pâna atunci, eu unulu pre has'a celoru ce le-amu cetitu pâna acum în acésta cestiu, me aflu motivatu a crede : ca Aurelianu numai singure legiunile și nemicu mai multu le scóse lá acea ocasiune din Daci'a, iéra poporulu remase și mai încolo în tíera

ternici printr'acésti'a principiile liberale ale revoluțiunei ; și, în fine, pentru a pune form'a guvernamentulu spaniolu în armonia cu formele politice ce esistá în mai tóta Europ'a.

Avurámu dara o monarchia, fára însa a avea unu monachu. Nu exista în Spani'a o dinastia din acelea care sa represinte, cá dinasti'a englesa, principiile religióse și naționale în armonia cu spiritulu modernu, nici vre-unulu din acei principii séu regi, cari, în consiliile diplomatiei, séu pre câmpulu de resbelu, au pututu fundá unitatea Italiei și acea a Germaniei. Dinastiele noastre, din care un'a a fostu invinsa de resbelulu civilu și ceea-lalta detronata printr'o revoluțiune, perdusera ori-ce prestigiu.

„Noi nu eramu, cá Belgi'a, Oland'a, Greci'a, Romani'a, legati cu form'a monarchica prin tractate internatiionale ; dara fiindu cá Europ'a erá tóta monarchica atunci, a trebuitu sa cautámu unu rege în strainatate, strabatându indoitulu periculu de a torborá Europ'a și a atinge sentimentulu naționalu alu spanioliloru. Nici o putere nu ne-a venitu la începutu în ajutoriu ; tóte se tocmeau a ne dá concursulu loru. O esperintia durerósa a demonstratu ca politic'a cea mai proprice pentru liniscea generala aru fi de a ne stringe și a fundá imediatu republic'a pre care o creámu astadi.

„Cortesii inse, se credeau legati. Ei ne dete unu rege ilustru prin nascere, valorosu, cu aliantie și respectuosu către constituțiune. Tóte aceste calități nu potura, cu tóte aceste triumfá asupr'a sentimentulu naționalu : junele principe întieleso și renunčiá la corónă.

„Ce mai erá atunci de facutu ? A rugá pre rege de a-si retrage abdicatiunea, aru fi fostu ce-va nedemnu pentru noi ; a rechiamá dinasti'a caditu, erá preste potintia ; a creá o dictatura militara, erá absurdu ; a stabili unu regimulu provisoriu, erá unu periculu. Cortesii, în deplin'a loru putere, proclamara republic'a. Acésti'a nu fu o revoluțiune, ci o evoluțiune necesaria.

„Tóte autoritáțile civile și militare se grabira a aderá la resoluțiunea adunării naționale ; clasele conservátore chiaru au întielesu asemenea necesitatatea acestei transformatiuni.

„Faceti sa întielega guvernulu . . . ca republic'a noastră nu póte fi în Europ'a unu cuibu de discordia. Acésta transformatiune este curatu interioru, și n'are nici o relațiune cu problemele politice și internatiionale ce interesescu Europ'a.

aperându-si mosiele erédite dela parinti și mosii loru — și cultivându-si agrii și cele-lalte averi ale loru, devenite în proprietate romana în restempulu de 170 de ani, dela Traianu imperatu. A-si poté documentá tóte acestea cu provocarea la mai multi scriitori, dara de asta-data le lasu, căci nu mi e scopulu acésti'a.

5. Toti, câtii vorbescu despre Daci'a de preste Dunare, amintescu numai despre cele dóue provincii ale ei, adeca : despre Daci'a mediterana și cea ripósa, cá cându ea, Daci'a lui Aurelianu, numai în aceste dóue provincie s'aru fi împártitu. Acésta împártire se face și la Sincal în cronica la an. 427. Dara, dupa cursulu naturalu alu lucrulu trebuie sa dicemu, ca acésta împártire, facia cu numirile respectiveloru provincie, nu póte sa stea ; căci unde se afla o provincie medilocia, acolo trebuie sa se mai afle înca celu pucinu alte dóue de facia, pentru cá cea un'a sa se póta numi asiá, prin urmare pre lângă Daci'a cea mediterana și ripósa, aru fi trebuitu sa mai fi fostu înca un'a, pentru cá cea mediterana séu medilocia sa se fia potutu numi asiá, și pre acésti'a un'a adeca a trei'a, Daci'a muntósa (Daci'a alpenis) o aflámu numai în Daci'a lui Traianu, împreuna cu cele-lalte dóue, cum vedurámu mai susu în descrierea lui Cantemiru. Au nu și astadi o parte a Romaniei se numesce totu cu acestu nume stravechiu, adeca ? Munteni'a ?

Asiá dara din cele dise de pâna aici póte conchide, ca cele dóue Dacie adeca cea mediterana și ripósa, nu le potemu cautá nici decum dincolo de Dunare, unde ne îndrepta d. M, ci numai în Daci'a lui Traianu a cărei párti constitutive au fostu ele.

Bá ce este înca și mai multu, nici aceea chiaru ca esistatu-a cându-va în adeveru Daci'a lui Aurelianu de preste Dunare ? nu se póte, cum vedurámu, cu securitate constatá. Séu de va fi esistatu cum-va, apoi esistinti'a acésti'a a ei fára indoieľa foarte scurta a trebuitu sa-i fia fostu, judecându dupa datele istorice și împregiurările aceloru tempuri.

Totulu, ce se póte concede în privinți'a acésti'a, este, cá partea Daciei lui Traianu de către Dunare,

„Americ'a și Elveti'a au recunoscutu republic'a spaniola : avemu dreptulu de a sperá ca și cele-lalte puteri ni-o voru recunoște asemenea. Națiunile straine sa nu ne céra a le aretá energi'a, dacă ele ne voru refúsá singurulu lucru ce le ceremu : concursulu loru moralu !“

Scrisórea lui Castelar către Garibaldi.

Generale ! În Spani'a s'a proclamatu republic'a democratica. În acelu momentu, cându poporulu spaniolu pronunčiá acésta otarire, amiculu salutá pre amicu, devotatulu servitoriu pre eroulu legendaru alu republicei.

Castelar.

Generalulu Sikles, ministrulu Statelor-Unité la Madridu, a datu ordinu scadrei americane din Mediteran'a de a se reuni la Cadix, pentru a contr'abalantiá agitatiunea ocasionata prin presentia flotei englese la Lisabon'a.

Jurnalele straine ne aducu scirea despre o noua proclamatiune a lui Don Carlos, subsemnata de fratele seu Alfonso. Pretendentulu la tronulu Spaniei, în acésta proclamatiune, invita armat'a spaniola a se atasiá la caus'a sea, promitiendu avansári în graduri tuturoru oficiiloru cari 'lu voru ajutá în scopurile seale.

Trebuie sa fia foarte naivi acei oficiieri, cari se voru lasá sa fia insielati prin asemenea grosiere fagaduintie !

Don Carlos n'a fostu și nu va fi în ochii armatei spaniole de câtu unu vulgaru intrigantu.

„Telegrafulu de Buc.“

Moralitatea germana.

De mai multe ori spirite serióse au semnalatu cu ingrigire marea coruptiune de care este cuprinsa societatea nemtiésca.

Tendinti'a cástiguriloru mari, dobândite cu usuriintia și a tripotagiiloru de burse au luat o asiá desvoltare acolo, în călu au devenitu o plaga sociala, cu atátu mai periculósa cu câtu implusiunea vine de susu și esemplulu lacomie se da poporulu tocmai de catra familiile cele nobile — care stau în fruntea societatei.

Intr'o tíera democratica, coruptiunea unui cercu alu sotietáției nu pote avea o influintiá desastroasa

numita cea ripósa séu malurósa dela malulu Dunarei, se va fi estinsu póte pâna preste acestu riu, încátu ambe malurile Dunarei sa fi constituitu „Daci'a ripósa“. De acésta opiniune suntu mai multi istorici. În Lessiconulu universalu de H. A. Pierer, citatu mai susu, sta apriatu la „Daci'a“ : „Aurelianu mari Daci'a ripósa prin aceea ca tierile spre média-di dela Dunare, Bulgari'a și Serbi'a le împrenná cu dens'a, de unde apoi se nascura ambele Dacie ripóse : „a lui Traianu și a lui Aurelianu.“ Bá și însusi imperatulu Iustinianu în novel'a prementionata se exprima cum vedurámu : „ambele ripe ale Dunarei“ etc. Și aci suntu a se reduce și cuvintele precitate ale lui Procopiu „iéra din a drépt'a tíenu romanii Daci'a, carea ripensis se chiama“, adeca în acestu întielesu din urma suntu de a se luá și cuvintele acelea ale numitului scriitoriu.*)

În nr. XL. alu „Archivulu“ din 1872—1872. la pag. 63 din vechi'a metropolia, amintesce d. M. despre metropol. Teofilu, Ulfil'a, Sevin'a și Uail'a, dara numai câtu amintesce, căci dsea se strecura repede prin acésta materia, neaducendu nici o împregiurare noua înainte, ci reflectându numai urmátórele : „Déca Ulfil'a a fostu metropolitu (se întielege ortodossu) vechiei metropolie din Transilvani'a, cauta sa compatimim pre Iornande, carele a scrisu pre largu istori'a gotiloru, cauta, dicu, sa-lu compatimim, ca elu de-si abiá cu 150 de ani a traitu mai târdiu cá Ulfil'a, totu nu a sciutu, unde si-a avutu Ulfil'a scaunulu, și întru nescinti'a sea a posu resiedinti'a densulu dincolo de Dunare, la póla Emoloi ; — și despre imperatulu Valente a scrisu, cumca a facutu pre goti ariani și nu crestini, dându-ne a întielege, cumca Ulfil'a înca a fostu arianu și nu ortodossu.“

Dá, se compatimimim, dicu și eu, înse nici decum pre Iornande, carele se afla în consonantia cu

*) Tocm'a acum'a vedu ca se mai tiparesce unu opu „Tabele Istoricé sincronistice, ale coloniiloru romano etc.“ de Dr. Ioane M. Lazaru, — care înca tractédia acésta materia și se apropie de parerile subscribului, dara numai se apropie.

asu pr'a poporului întregu; daru într'unu statu quasi-feudalu că alu Germaniei, demoralisarea nobilimei, după care se modeléa tóta societatea, care da tonulu in statu si care conduce destinele natiunii, are efecte necalculabile asupr'a moralei publice.

Nu vomu atinge aici lips'a de demnitate si desfrâulu care s'a semnalatu in familii; nu vomu vorbi nici de instinctulu de rapacitate care s'a probatu in urm'a resbelului Franco-Germanu. Ceea ce voimu sa aretâmu, este faptul relevatu oficialminte, in camer'a Prusiei, de câtra deputatulu Lasker, despre coticariile financiare in care insusi demnitarii curtiei imperatului Wilhelm suntu compromisi.

In Austri'a aceste suntu atâtu de comune, încâtu nu mai scandaliséda pre nimeni; si s'a cetitu de multe ori, prin diare, ministrii cari s'au sinucisu din pricina ca coticariile lor devenisera asiá de evidente si de notorie, ca protectiunea camarilei nu-i mai putea acoperi. De-una-di unu ministru din Pest'a a fostu esplusatu din cabinetu, într'unu modu rusinosu, pentru delapidarea baniloru publici. Esageratiunea faptelor cunoscutu mai multu strica decâtu direge. Red. „T. R.“

Acumu, de odata cu descoperirile lui Lasker in Berlin, s'a desvelitu asemenea fapte desoneste in Bavari'a, in Württemberg si in alte provincie din ale imperiului, claditu de braciulu puterniculu Bismark.

Cându o societate este asiá de corupta susu; cându umbresce între ómenii sei de frunte pre nise vulgari cavaleri de bursa si pre nise capitani de coticarie, se póte óre susline pretentiunea de dominare a lumii, pre care o manifesta dielnicu tendintiele politice germane? . . .

Dara sa venimu la faptele desvelite de dlu Lasker.

D-lu Lasker acusa pre dlu Wagener, inaltu consilieru intimu alu imperatului*) de mai multe fapte desoneste, — care s'au seversitu cu concursulu si protectiunea ministrului de lucrari publice — si care au avutu de resultatu sa insiele si sa desbrace publiculu, prin midiloculu unoru speculatiuni fraudulose ce nu avéu nici o consistentia reala.

Dlu de Roon, ministrulu Prusiei, favoritu alu imperatului, crediendu ca póte dlu Lasker nu erá inarmatu cu probe suficiente, a adresatu presiedintelului camerei deputatiloru o epistola prin care, nu

*) Se vede ca in Prusi'a sementia Abroniloru este fórte comuna. . .

faptele intemperate, ci pre d. M. insusi, carele intru seiinti'a sea se vede ca totu-si nu cunósce acele fapte si pentru aceea nu pricepe nici pre Iornande la loculu acest'a.

Eu, in „v. metropolia“, cu provocare la mai multi istorici, amu aretatu: ca Ulfil'a a fostu urmatorulu lui Teofilu in scaunu, prin urmare ortodosu; dara mai târdiu (cam între anii 350—60) vedindu-se constrensu in urm'a unei persecutiuni radicate (asupr'a crestinelor din partea barbariloru) a trece Dunarea cu o parte a gotiloru (si si a romaniloru), primi arianismulu.

Totu acestea ni le relatéda si alti istorici, precum: Socrate, Sosomenu, Teodoretu si Philostorgiu,*) încâtu amu poté dice, ca aceste impregiurâri precum si originea romana a lui Ulfil'a, nu mai lasa nici o indoiéla după sine.

Astu-feliu stându lucrulu, urmédia dara de sine, ca Iornande avú totu dreptulu, sa caute scaunulu lui Ulfil'a dincolo de Dunare, la Haemu, pentru tempulu câtu va fi petrecutu elu acolo, precum si cându dice, ca imperatulu Valente facú pre goti ariani. Inse nu din barbari, ci din crestini ortodossi, i facú elu ariani.

Aici, la Ulfil'a si consocii aru fi avutu d. M. unu câmpu largu, o ocaziune frumósa, de a-si aretá eroditiunea si agerimea de critica, cautându a chiarificá si mai multu, decâtu in „v. metropolia“, acésta cestiune grea si a reversá astu-feliu mai multa lumina preste intunereculu celu mare alu aceloru tempuri. Atunci i-aru fi remasu, fia securu recunoscatoriu si autorele „v. metropolii“ pentru totu-déun'a. Dara asiá, nevedindu nimic'a de felulu acest'a in critic'a dsele, trecu si eu mai departe cu contr'a observatiunile mele.

La pag. 90 din v. metropolia, despre „Apostasi'a metropolitulu Atanasiu“, scrie d. M. acestea: „Aru trebui, sa scriemu o carte intréga, cându no-amu propune: a stemperá pathos-ulu, ce autorulu

*) A se vedé Dr. Ioh. H. Kurtz, Handbuch der allgem. Kirchengeschichte T. II p. 21. seqq.

numai disculpa pre dlu Wagener, dara inca spre a face diversiune in spiritulu deputatiloru, acusa pre dlu Lasker ca din interesu personale si din ciuda voiesce sa derime pre dlu Wagener.

Insusi dlu Wagener a avutu cutesarea sa dea o desmintire publica dlui Lasker.

Inse a dóu'a di, domnulu deputatu Lasker, vine in camera si repeta acusatunile sele mai lamuritu.

Dsea declara ca este gat'a sa produca tóte probele necesarie.

Acésta declaratiune a facútu o mare sensatiune in adunare, si deputatii, escitati, au cerutu sa dea totulu pre facia, fára crutiare.

Atunci dlu Lasker arata ca dovedile despre potlogariile lui Wagener i-au fostu date de câtra unu membru din cei mai onorabili ai adunárei, care s'a declarat gat'a de a loá totulu sub responsabilitatea sea; acésta a facútu si unu actu scrisu de doi martori. Dlu Lasker spuné apoi ca a petrecutu 15 zile in compulsarea dosareloru si in adunarea pieselor justificate pentru a potea spriginu acusatuni, si pentru cá, inarmatu cu aceste probe sa póta cere adunárei medilócele de a vindecá tier'a de plag'a coruptiunii. . .

A aretatu, ca dlu Wagener, folosindu-se de positionea sea, a injghebatu afaceri financiare care nu au nici o basa seriósa, si se retragea din asociatiuni luându-si bacsisiulu seu; aretatu ca aceste asociatiuni se faceau cu incungiurarea legei si fára autorizarea guvernului, si ca nu avea alta tianta decâtu a smulge publiculu de bani. . .

Dlu Lasker arata asemenea ca tóte acestea se faceau fára sfiéla in vediuulu lumii, si pentru a dovedi spusele sele, produce condicele tribunaleloru in care suntu notate mai multe intreprinderi de drumuri de feru, unde se vede ca după ce treb'a erá lansata in piétia dlu Wagener se retragea si trecea drepturile sele câtra fecie necunoscute si fára nici o greutate financiara.

Asiá, vorbesce despre societatea anonima Oder, Wagener si Schuster care póta semnaturile acestoru trei domni. Statutele acestei societáti ne obtienendu aprobarea superióra, cu tóte machinatiunile dlu Wagener a gasitu mediloculu sa incungiure legea, sa o inregistredie de tribunalu si, după aceea, a luat unu bacsisiu de 150,000 franci si s'a retrasu din asociatiune.

D. Lasker espune inca scandalurile urmate între tovarasi, carii nu se intielegeau între sine la

suroga argumentelor, — a reduce între medilócele sele totu, ce este esageratu, — a resfránge totu, ce este in capitulu acest'a.

Destulu de reu, déca d. M., voidu a criticá „unu capitulu prea momentosu“, cum dice, si avendu la dispusetiune unu materialu atâtu de abundantu, o carte intréga incatu aru fi potutu sa scrie, — totu-si nu scrie nimic'a, nu produce mai nici unu contr'a argumentu positivu, vre-unu contr'a-documentu istoricu, facia cu documentele cele multe ce se copriudu in „v. metropolia“ la acestu capitulu. Nefacendu dara dsea acésta, trebuie sa presupunemu ca n'a potutu face, ca prin urmare n'a avutu altu pathosu strainu de a stemperá, decâtu numai senguru pre alu seu propriu.

Totulu, ce d. M. ne da de cetitu relativu la acestu capitulu momentosu, se coprinde in urmatórele:

„La p. 105. dice dsea — autorulu cá motivu alu trecerei la uniune pune unu blidu de linte, si la pag. 126, dice, ca uniunea s'a facutu din motive materiali si nu din convictiune.

„Adeca după autorulu, dorerea, ce totu românulu cugetatoriu cautá sa sentia, vedindu biseric'a sea asierbita calviniloru, — pre metropolitulu seu unu simplu episcopu ordinariu alu superintendentelului, — pre metropolitulu seu de batjocura a-totu-potentei aristocratie magiare, carea déca nu mai aflá placere intr'ensulu, puneá, de-lu degradá si-lu respopeá prin unu singuru protopopu. . . — dorulu romaniloru de a-si deschide pórt'a spre unu venitoriu mai tolerabile; — puternic'a mána a imperat. Leopoldu, carele. . . tindea cu tóte poterile a sterpi dintru aceste párti tóte religiunile acatolice. . . — tóte aceste se topescu cá cér'a, dispara cá fumulu, suntu nimic in ochii dlui istoricu N. P. Dsea nu vede alt'a, decâtu blidulu de linte.“

Dá, eu nu vedu nici acum, decâtu blidulu de linte; pentru ca binele celu cástigára unitii prin uniune, este nul'a, — pre cându reulu ce-lu produse aceea-si uniune pentru románi, este imensu,

impartiéla, si au silitu pre dlu Wagener sa dea o hártia la tribunalu, tratându pre asociatii sei de hoti si de escroci! . . . Apoi ei se impaca iéra-si, si dlu Wagener retrage acusatuni sea dela tribunalu si ese din societate, trecendu drepturile sele lui Oder si lui Schuster, care se alegu presiedinti si administratori ai societáti cu concursulu lui Wagener. — Com a datu dlu inaltu consilieru intimu imperialu Wagener confienti'a sea si votulu seu unoru ómeni pre cari-i scie de escroci, intréba dlu Lasker? . . . Le-a datu confienti'a sea pentru cá sa o platésca cu 75,000 franci, respunde acusatoriulu Lasker.

Dlu Lasker dice apoi ca in faci'a acestoru fapte rusinóse, nu voiesce sa puna in banniéla pre superiorii lui Wagener — nu voiesce sa acuse nici pre dlu de Bismark, nici pre dlu de Roon — dara starue a aretá ca inaltii functionari ai statului i-au parte in afaceri de escrocaria, insiéla bun'a credintia a tribunaleloru de comerci, prin false declaratiuni, si faptuescu acte culpabile pre care legea prussiana le pedepsesce cu incuisóre.

Trebuie sa sfersimu odata cu sistemulu Strusberg*) care a demoralisatu tóta societatea nóstra! . . . Fia-cere voiesce astadi sa imitedie pre acestu potogariu de drumuri de feru románe, care a amestecat in tripotagiurile sele numele cele mai ilustre ale aristocratiei prussiane. . .

„De aici vine totu reulu!

„Cátu pentru functionari, nu suntu toti corupti, dara suntu incapabili. . . Favorismulu domnesce in afacerile financiare si in darea concessiuniloru. — Acésta ceru sa continésca.“

Dlu Lasker conchide, cerendu o ancheta severa dela camera.

Dlu ministru de Roon, luându cuventulu se scusa ca nu scie aceste fapte; se scusa pentru acusarea nedrépta ce a voitu sa arunce dlui Lasker si se arata dispusu sa pedepsesca pre culpabili.

Camer'a inse, care a ascultat cu o respectósa taceré pre dlu Lasker, a fostu turburata si iritata cátu a vorbitu ministrulu, asiá încâtu abiá se audiea cuvintele lui.

Imperatulu aflându de tóte aceste scandaluri, a tramisu a dóu'a di unu mesagiu camerei prin care

*) Sistemulu-Strusberg, pentru care marele omu de stat, dlu Bismark, a amenintiatu cu armele pre románi, si ilustrulu imperatu Wilhelm a mersu pâna de a face din asta coticaria o cestiune personala. . .

cum se aretá in „v. metropolia“ destulu de pre largu. Corpulu nationalu se desbiná! Acésta sa n'o uitámu nici odata. Inainte de uniune romanii aveau de a suferi numai dela straini, iéra după uniune si dela ai sei. Ce dorere póte fi mai cumplita, decâtu dorerea acésta?

Déca inainte de uniune biseric'a romana erá asierbita calviniloru, — apoi după uniune biseric'a onita inca se asierbí papistiloru, iéra cea ortodocsa si perdú pâna si pre archipastoriulu seu; déca metropolitulu erá unu simplu episcopu ordinariu alu superintendentelului inainte de uniune, — apoi după acésta episcopulu unitu deveni inca si mai pucinu, numai unu vicariu simplu alu archiepiscopului papistu din Strigoniu, alu episcopului papistu din Ardelu si alu paterului iesuitu din Blasiu, carele i se puse in cósta cá o sula, încâtu nimic nu potea face, fára de voi'a densului; déca pre metropolitulu romanu lu batjocorea aristocrati'a magiara, lu degradá si respopeá, — apoi aceea-si aristocratia magiara pre episcopii uniti inca i batjocorea si degradá, d. e. pre episcopulu Clainu; déca romanii doreau a-si deschide pórt'a spre unu venitoriu mai tolerabile, — apoi ei, romanii, securu nu doreau acésta cu uciderea mamei lor; déca mân'a cea potente a imperatului Leopoldu, tindea a sterpi religiunile acatolice, — apoi o concordia, solidaritate si constantia a romaniloru nedesbinati, aru fi fostu in stare sa imblándiesca si o astu-feliu de mána. Ce a facutu, sa intrebu si aici, metropolitulu Sav'a? Mai bucorosu a suferitulu martiriulu, decâtu sa infiga elu insusi cutitulu in inim'a miresei sele! Asiá sa fia facutu si metropolitulu Atanasiu, carele nici cá ajansese la suferintiele si strimtorile celui dintâiu.

Acésta teoria a dlui M. aru fi fórte periculósa, pentru ca ea ne aru duce pâna acolo, încâtu sa ne lepadámu si de natiune, pentru cá sa ajungemu unu venitoriu mai tolerabile!

(Va urmá.)

institute o comisiune de ancheta, compusa din trei inalti demnitari ai statului si din doi senatori.

Dlu Lasker si-a retras propunerea sea de ancheta parlamentara, in facia mesagiului imperial; iera camer'a a alesu pre doi deputati ca comisari ai sei in ancheta, intre carii dlu Lasker a fostu alesu cu o mare majoritate. Senatul a alesu si elu pre comisarii sei.

Ei, intrebamu acum, unde este virtutea publica si poetica a poporului germanu?

De atati ani ne asurdiescu nemtii cu virtutile loru private si cu filosofia loru. — Ore la asemenea deplorabila morala a adusu pre blond'a si inocent'a Germania filosof'a sea cea multu cantata si cultur'a marilor ei virtuti?

In resbelu prada, arde si torturadia pana si femeile si copiii. — In pace se deda la combinatiuni de acele care au motivatu in societatile culte infiintarea tribunaleloru criminale.

Eata instinctele pre cari le a desvoltatu in poporo predomnirea feudalismului.

Noi credemu ca o reactiune se va produce contr'a acestei coruptiuni care tinde a se latii: — dara suntemu convinsi ca reactiunea va fi eficace numai atunci, candu ideile democratice si spiritulu republicanu se va generalisa; caoi numai sub imperiulu severu alu libertatiei, poporul germanu va isbuti sa sterpesca din seulu seu viciile pre care i le-a inoculatu sistemulu feudal si sa retrampede moravurile sele publice si private.

„Uniunea Liberala“

T a l m a c e l u , 19 Februaru 1873.

Domnule redactoru! Bine voiti a primi in colonele pretiutului nostru jurnal „Tel. Rom.“ cate-va randuri si din partile nostre, de langa Turnu-rosiu, cu atatu mai vertosu caoi din partea acest'a de locu, rare ori amu fostu norocosi a ceti cate o corespondintia, macaru ca si noi de multe ori amu fostu isbiti de catra cate unu evenimentu neasceptatu, pote ca pre aici pre la noi se afla mai multe fiintie de acelea, care se nita fara pasare, fara parere de reu, la decadent'a si regresulu ce apasa pre natiunea nostra, si in specialu confessiunea nostra.

De-si nu suntu unu omu literatu, abia potu ceti si scrie, insa mi place a ceti prin jurnale, ca sa afu ce se intempla in lumea mare. Unu evenimentu dupa mine extraordinariu me face indrasnetia a apuca pen'a si a face cunoscutu on. publicu, decurgerea siedintei a sinodului parochialu gr. or. din Talmacelu tiente in 18 Februaru a. c. sub presiedinti'a on. parinte Teodoru Necsi'a ca substitutu alu ven. parinte protopopu Ioanu Popescu, carele se vede ca au fostu impedecatu a lua parte la siedintia, in caus'a regularei parochiei si a venitelor preotiesci. Dupa finirea servitiului ddiescu, parintele Necsi'a apare inaintea poporului numerosu ce asistase la sf. liturgie, si dupa o cuventare frumosa arata scopulu presentarei si a misiunii sele, unulu dintre poporeni fara a astepta desfasurarea pre largu a lucrului seriau ca inversionati din locurile sele, si combatea si ce inca nu venise la pertractare, ba nici doi barbati mireni pentru comisiuni langa preotulu comisariu nu vrea sa alega, si cei propusi nu voiau a se apropiu de mesa spre a-si ocupa locurile ca comisari, dicendu ca se temu de seducere si incelsiagu, dupa destula vorbire din partea preotului comisariu, seu induplecatu totusi cu acea conditiune, ca sa nu se ia protocolulu formalu nici sa se otarasca ce-va statornicu, ci numai provisoriu sa veda unde iese lucrulu, tote li s'a lasatu in voia, si asi s'au pasitu la constatarea venitelor sigure preotiesci; care s'au aflatu, ca pentru unu botezu s'a platitu 40 xr. pentru santirea apeii candu nasce femeia 10 xr. si la 40 de zile candu iase femeia din casa 10 xr. cu totulu dela unu botezu 60 xr. v. a., pentru o cununie, cu incredintiarea, cu vestirile, si cu cedulu de cununie preste totu 3 fl. v. a., pentru ingropaciuni la omeni mari 2 fl. si la parinti 1 fl., apoi venitul dela boboteza de familia 30 xr., si pre urma venitul mosiilor parochiale in pretiu de 75 fl., la punctulu acest'a preotii locali au reflectatu ca acele mosii abia candu s'aru arenda aru potea aduce unu venitu de 35 fl. v. a., insa propunerea sinodului o primescu cu conditiunea aceea, ca comitetulu parochialu sa esarendeze acele mosii, si sa dee preotiloru si de nu aru esi din acele mosii sum'a de 75 fl. v. cu ce sinodulu s'a inoitu si s'a luat protocolulu. Din tote acestea au esitu unu venitu preotiescu anualu de 386 fl. v. a. mai lipsea pana la 400 inca 14 fl. Vendiudu membrii sinodului, si cu deosebire comisarii mirei si cati va din

comitetulu parochialu ca s'au apropiatu de suma carea se cere pentru parochiele de a 3-a clasa, candu preotulu comisariu facu intrebarea ca parochia Talmacelu de ce clasa doresce sinodulu sa se tiena? au respunsu toti cu unu glasu ca de a 3-a, acum pune preotulu comisariu la votare ca de unde sa se scota cei 14 fl. ce mai lipsescu, la acest'a se incinge iera o larma, care se finesce cu aceea, ca mai multi din cei ce sta mai aproape de mesa se esprimara ca la cununii si inmortentari se mai dau nisce colaci, carii pretiundu-se aru da mai multu ca cei 14 fl., preotulu comisariu arata acestor'a (pote ca numai dela sine) ca colacii si alte daruri nu se computa intre venitele preotiesci, si ca acei colaci nimenea nu e constrinsu a-i da, ori a nu-i da, ci sta in libera voia a fia-carui'a. Ce mi s'a parutu mie mai batatoriu la ochi, au fostu ca parochia Talmacelu care consta din aproape de 1400 suflete si cu filia Talmaciu 140 de suflete, dupa cum amu auditu chiaru din gur'a preotului comisariu aru fi de cele de clasa I, si apoi au caditu fara nici unu temeiu si fara desbateru de clas'a III, de unde apoi a rezultatu ca unii din membrii sinodului dicea ca deca nu e datorie a da la cununii si inmortentari colaci, sa facea cum voru putea sa dea preotiloru cele 400 fl. prescisa in lege si mai multu nimic'a, cu atata mai vertosu deca preotii nu a fostu multiamiti cu ce au avutu pana acum'a, ci au adusu comisiuni. — Preotii locali pasiescu la mijlocu si arata ca nu densi au scosu acest'a comisce, ci e randuit'a dela Sinodulu si Consist. Archiepiscopatu; membrulu comisiunii mireanu Eremie Romanu reflectadia, ca adevaratu de acolo va fi trimisa, dara deca Mitropolitulu nu au mai potutu inchide usile de reulu popiloru cari numai au curmatu cu plansori si petitiuni ca n'au cu ce trai, au fostu silitu a trimite comisiuni, tocm'a acum'avoru veda popii ce reu si-au causatu, caoi densi nici colacii alte daruri nu voru mai da, preotulu comisariu mai replica odata ca acelea remanu in libera voia fie carui'a, pana aci de curgerea lucrului si asi siedinti'a s'a ridicatu la un'a ore dupa amedi.

La trei ore dupa prandiu a fostu o inmortentare, preotulu de rindu fiindu invitat, au mersu si si-au facutu datorint'a dupa tipicu, insa candu vine dela cimiteriulu mortiloru in bisericu, spre cea mai mare mirare vede ca colacii indatinati lipsescu, preotulu nu dice nimic'a ci si aci si implinesce datorint'a cantandu troparele si cetindu ecteni'a cu pomenirea pomelnicului mortiloru, dupa ce sau finitu totu actulu inmortentari si s'a petrecutu mortulu in protocolu, rudeniile mortului potiescu pre preotu dupa obicei la pomena, preotulu in linisce, face aceloru intrebarea, ca pentru ce nu au adusu colacii indatinati la bisericu? dela densi au facutu acest'a? ori au capetatu porunca dela cine-va? unulu din tressii dice, de nu amu fi capetatu noi i-amu fi adusu, ca colacii au fostu facuti de eri, pana nu au fostu venitu porunc'a acest'a; preotulu intraba, cine v'au datu aceea porunca? fratele mortului cam incetu, judele: preotulu, deca judele fiindu ca e si presiedinte la comitetu v'au datu porunc'a acest'a apoi chiamati-lu pre elu ca eu mi-amu implinitu detori'a.

Ieta d. redactoru si onoratu publicu cetitoriu ce urmare minunata a imbunatatirei materiali a sortiei preotiloru: si e de creditu ca si pre aiurea s'au potutu templa astu-feliu; ore aceste comisiuni au facutu vre-unu progresu in ameliorarea starei materiali a preotiloru? dupa parerea mea nu; ci din contra au invrajbitu pre preotu cu poporeni si si au datu ansa la mai multe alte reale urmari, prin aceste comisiuni s'au facutu dupa proverbulu romanescu „Multa vorba si putiene ispravi“ ba n-si potea dice dupa intemplantia de facia rea isprava.

Eata cum si cunosce unu presiedinte si unu comitetu parochialu chiamarea sea inlocu de a cautu mijloce pentru imbunatatirea dotatiei preotului dupa cum prescrie statutulu org. § 22 alini'a a 8, ei cauta mijloce pentru imputinarea si ciungarirea acelor'a. Dupa a mea simpla parere pentru multe parochii s'au comune parochiale inca nu a sositu timpulu ca sa li se deie voia comitetelor si sinodelor parochiale intru gubernarea bisericiei: resp. parochiei si asup'a preotiloru, caoi dupa cum amu auditu pre mai multi vorbindu, aru dori sa si alega preoti in viitoru catu de ticalosii si ne invetiati, numai sa le slujasca pre o mai nimic'a, si sa-i face totu ei si pravila, iera de preoti culti trecuti prin sciintiele recerute de tempulu de astadi sa nu fia pomenire. Nu voiu sa me facu instructorulu celoru cu multu mai culti si acelor'a cari prevadu viitorulu bisericiei si natiunii nostre,

ci vreu ami da numai parerea mea individuala ca Ven. Consist. Archid. sa staruiesca ca tote darurile obiceiute pana in tempulu de facia sa remana si in viitoru, ori prefacute in bani sa se adauge la dotatia cuviinciosa pentru preotu.

Inca ce-va! ce trebuia sa dicu pana acum'a, cu mare machoire trebuie sa sufere preotii din Talmacelu portarea cea grobiana, a antistiei comunali, vendiundu-se asi slabu respectati si asi fara omenie tractati: de ore ce dupa catu scio eu, si cu mina si altii, nu numai din comun'a ci si altii din giuru si din departare, ce zelu si ce portare au avutu si au acesti preoti, atatu in cele politice-economice comunali staruindu, informandu si conducendu nisce procese contr'a natiei sasesci cu celu mai bunu succesu, iera in cele intelectuale cum tienu regulatu scola de repetitiune Duminec'a si serbatorea atatu cu tenerimea precum si cu adultii, cum a formatu unu fondu scolasticu din alu carui'a interese s'a comperatu carti, tablitie si stile pentru cei ce cerceteza scola, cu unu cuventu au o portare, potu dice, fara sfiala esemplara si multoru preoti de recomandatu, si totu-si sa sufere o neomenie si portare fara nici unu respectu dela fiu sei sufletesci, ba chiaru dela acei'a carii au datorit'a a fi pilda altor'a.

Sperediu ca preotii nostrii Demetriu si Nicolau Sacarea, voru sei lucr'a ca si acestu abusu comisu de judele si presiedintele comitetului parochialu sa se delature, pre calea cea mai pacinica, si ca dragostea si bun'a armonia sa se inlocuiesca. Iera intraga representanti'a comunala precum si comitetulu parochialu ca antestatatori cu portarea sea mai intielpta, nu voru lucr'a spre conturbarea liniscei, nu voru iubi intunereculu si prin elu nu voru semana discordie intre poporu si intre preoti, nu voru nusi a ineca dragostea si zelulu preotiloru cari totu-deun'a au lucratu si au invetiatu ce au fostu spre folosulu tuturoru, ci din contra voru implini un'a dintre cele noue porunci ale bisericiei, adeca fetiele cele santite a le cinsti, si ostenele a li-o implini, iera nu venitele a li le ciungari.

Unu membru alu sinodului parochialu.

Varietati.

O palita corespondintia din Sabiu la „Albin“ voiesce sa descrie decursulu unui balu arangiatu de vro cati-va juni romani, caroru s'au adausu mai tardin si vro cati-va mai in etate, care balu acum lu osendesce corespondintele a portu titlulu unui balu alu inteligentiei (!) romane. Acest'a inse inca n'aru fi nici o primejdie, deca corespondintele s'aru fi tiermuritu pre langa unu raportu despre balu; elu inse cu o esemplara nedesteritate lovesce tocmu unde aru trebui sa mulcomesca, chiaru candu aru fi lucrurile precum si le imaginéza. Asia ne povesteste ca diferenti'a opiniiloru politice etc. a impedecatu pana acum de nu s'a potutu face balu in Sabiu si vedi domne, Europ'a ascepta de multu acum sa ne vada jucandu si pre noi sabienii odata. — Coresp. mi se pare ca a fostu la scola pana in anulu acest'a si n'a sciutu ce s'a intemplantu inainte si dela 1864 incoco nu numai intre noi dara si cu noi, nu scie de conferintiele cele multe ce s'au tiente mai nainte in Sabiu de inteleginti'a romana, din cari conferintie a resaritu lucruri mari si folositoare precum suntu: Asociatiunea, congrese nat. stipendie pentru juristi, casin'a, (care se inmortenta fara clopote), productiuni de multe feluri, prelegeri publice etc. etc., ci cugeta ca lumea va incepe a numera anii acum dela balulu din septaman'a branzei din acestu anu; corespondintele nu scie ca pusetiunea nostra preste totu nu ne pre lasa ea alergamu la spesele desierte a unor baluri, caoi altcum nu ne mai remanu florini destui pentru alte contributiuni pentru juni seraci etc. Ori acum crede dlui ca s'a indreptatu sorte romaniiloru cae au fostu unu balu? — Mai vorbesce, nu scie ce, despre demonstratiuni. La demonstratiuni se ceru alte elemente, caoi altu-feliu ele remanu o: vana sine viribus ira. Unu balu candu aru fi fostu o demonstratiune aru fi fostu cea mai nepotrivila demonstratiune, aru fi demunstratu reu tocm'a pentru demonstratori, dara acest'a n'a fostu si nici nu a potutu fi privitu de atare. Alte neasuri ne apasa pre noi, cum s'a mai disu, de nu ne veni la toti sa jucamu, cari ne-casuri le va semti si cor. mane poimane cu noi cu toti alaturea. Facea bine corespondintele sa spuna cum a fostu balulu, cum si-a petrecutu elu si cercetatorii lui, si de lucruri cari nu-lu atingu sa se fia feritu.